

מדיני נר חנוכה במחנה

תנאי החיים בשדה על כל חלקיהן, הדירה השניה ואכילה, יוצרים בעיות הלכתיות שונות בנוגע לחיוב הדלקת נר חנוכה ומקום ההדלקה, להלן יתבאר איך ראוי לנהוג במקרים השונים.

א. הנשואים שנשותיהם בביתם א"צ להדליק, כיון שהאשה מדליקה בבית⁽¹⁾. אם יש ספק שמא אין האשה נמצאת בבית, כגון שהולכת לבית הוריה וכדומה, או כל ספק אחר שמא אינה מדליקה, צריך להדליק במחנה בברכה⁽²⁾, לפי התנאים שיבוארו בסעיפים דלהלן.

ב. אותם שמדליקים עליהם בבית, אם רואים נר חנוכה יש דעות בין הפוסקים אם יברכו ברכת שעשה ניסים⁽³⁾, על כן מן הראוי שישתדלו לשמוע הברכה מאחרים המדליקים, ולצאת ידי חובה⁽⁴⁾.

ג. לענין ברכת שהחיינו להנ"ל, מן הראוי לשמוע הברכה מאחרים ולצאת י"ח. לא שמע מאחרים ורוצה לברך בעצמו, לא הפסיד, ויחכו בברכה על הגעת זמן חנוכה⁽⁵⁾.

ד. בחורים צריכים להדליק במקום שנמצאים⁽⁶⁾, אבל רק אם יש להם תנאי מגורים בצורת בית⁽⁷⁾. כגון אהלים שגובהם לפחות עשר ספחים, או כלי רכב סגורים כמו טנקים וכדומה שיש להם גג⁽⁸⁾.

ה. גם אם ישנים במקומות הנ"ל, מן הראוי לאכול שם בליל החנוכה פעמים ביום, ועכ"פ אם אין⁽⁹⁾ ישנים שם, אלא על פני השדה, צריך לפחות לאכול שם כנ"ל, כדי שע"י כך יקבע שם מקום המגורים. וכן אם אוכלים בחדר אוכל משותף, יש להדליק שם. אף בזמן נסיעה אפשר להדליק⁽¹⁰⁾.

ז. כלי רכב פתוחים, היינו שאין להם כסוי גג, נראה שא"א לקבוע שם הדירה לענין נר חנוכה⁽¹¹⁾, ועל אחת כמה וכמה למי שנמצא בשדה הפתוח ושם ישן⁽¹²⁾ ואוכל. נראה כי באופן זה, צריך להוציא אותם ידי חובה בביתם⁽¹³⁾, ומכל מקום ידליקו

-
- (1) משנה ברורה סי' תרע"ז סק"ב.
 - (2) שם. וכל שיוודע שאשתו נמצאת בבית, וכן מכיר בה שיוודע הדין שצריך להדליק, א"צ לחוש שמא אינה מדליקה, עיי"ש בשער הציון בשם חרומת הדשן סימן ק"א.
 - (3) סי' תרע"ו ס"ג. ונו"כ שם.
 - (4) עיי"ש במשנ"ב סק"ה. וד' הגר"א משמע דמברכין, כ"כ בספר פסקי הגר"א.
 - (5) עיין סער הציון ס' תרע"ו סק"ג בשם המאירי ופוסקים. ומכ"מ אין הדבר ברור ואחרונים האהיכו. וי"ל לסמוך על הפוסקים ולברך במקום שא"א לצאת ע"י אחרים. (וראה סד"ח מערכת חנוכה ט"ז).
 - (6) תרע"ז סעי' א'.
 - (7) עיין רס"י שבת כג, א ד"ה הרואה, וכן בתוס' סוכה מו. א.
 - (8) עיין שו"ת מהרש"ם ח"ד סי' קמ"ו. ונראה שאהלים נמוכים וקטנים אין עליהם שם בית ודירה. אבל ד' אמות על ד' אמות נראה שא"צ לענין זה.
 - (9) עיין היטב בסי' תרע"ז סעי' א' ונו"כ שם. ועיין במשנ"ב ס"ק י"ב.
 - (10) שו"ת מהרש"ם הנ"ל.
 - (11) שו"ת מהרש"ם הנ"ל.
 - (12) תוס' סוכה הנ"ל.
 - (13) י"ל דבאופן זה לא בטל מהם דירתם בביתם הקבוע. ואפשר להוציאם שם ידי חובה. (ועי' ברמב"ם פ"ד מח' חנוכה דמשמע מלסונו שלא רק באשתו אמרו שמוציאה יד"ח בבית, אלא בכל בני הבית י"ל כן.)

גם הם בלי ברכה במקום שנמצאים⁽¹⁴⁾, וזה רק שנמצאים בתוך כלי רכב, אבל בלא"ה לא ידליקו כלל⁽¹⁵⁾.

ח. לענין ברכות שצ"ח ניסים וטהייתו, יעשו כמבואר בסעיפים ב', ג'.

ט. יש להזהר לא להדליק במקום רוח, באה רוח וכבתה הנרות, יחזרו להדליק בלי ברכה⁽¹⁶⁾.

י. מן הראוי להדליק הנרות בתוך כלים, ולא להדביקם ע"ג כלי הרכב וכדומה⁽¹⁷⁾.

י"א. הגרים ביחד או שאוכלים ביחד בחדר אוכל אחד, יכולים להשתתף כולם, ולהדליק ביחד, ויעמדו כולם בשעת הדלקה לשמוע הברכות⁽¹⁸⁾.

י"ב. אם מפאת סיבות בטחוניות אין אפשרות שידליק אפי' גר אחד בכל יום לפחות חצי שעה משקיעת החמה, ידליק בלי ברכה⁽¹⁹⁾.

י"ג. אם אי אפשר להדליק מבחוץ בגלל הרוח או סיבות בטחון, יש להדליק בפנים ויוצאים ידי חובה⁽²⁰⁾. (וכמובן שצריך להזהר בכל מקום שהדלקת אש אסורה מסיבות בטיחות).

י"ד. אם לא נתאפשרה ההדלקה בזמנה, ולא היה במקום מי שיכול להדליק ולהוציא יד"ח, הולך ומדליק כל הלילה בברכה, אם יש עוד אחרים הרואים את הנרות. ואם אין רואים ידליק בלא ברכה, אכן אם רוצה לחדר, אין מוחין בידו⁽²¹⁾.

(14) דמכ"מ אין הלכה זאת ברורה, דאולי לפי תנאי הזמן, הוי זה מקום דירה קבועה. תוס' סוכה שם.

(15) מג"א וס"ז סוסי' תרע"ג.

(16) סו"ת אבני נזר או"ח סי' ת"ק.

(17) כדין אכסנאי ברסי' תרע"ז שמתחף בפרוטות עם בעה"ב, עיי"ש.

(18) עיין סי' תרע"ה סעי' ב' דצריך ליתן שמן כשיעור חצי שעה, וע"כ כל שבהכרח יצטרכו לכבות לפני שידלק כשיעור, אין המצוה כהלכתה. ומ"מ ידליק בלא ברכה דיש פוסקים דמתקינמ' המצוה אע"פ שאין בה השיעור, עיי"ש במפרשים. וכאן י"ל עוד, דבטעם שמדליק הרי יש השיעור והיא הדלקה כמצוה, ורק אח"כ יהיה אנוס על כבוייה, וצ"ע. וכן עי' בפמ"ג במשפחות סוסי' תרע"ג שפסק שמי שאין לו שמן כשיעור ידליק בלא ברכה. עיי"ש.

(19) עיין סימן תרע"א סעי' ה', ובטעם הסכנה מניחו על שולחנו ודיו.

(20) סו"ע סי' תרע"ב ס"ב ומשנ"ב שם ס"ק י"א ושע"צ ס"ק י"ז.

כל אלו שאינם מדליקים במחנה משום שמדליקים עליהם בביחס, צריכים מכל מקום להדליק שם בלי ברכה מפני החשד, ודוקא אם יש להם בית מחאים להדליק בו במבואר בסעי' ד' (וראה בשו"ע סי' תרע"ז ס"א ומשנ"ב סק"ה, ואע"פ שידוע שכולם כאן אורחים, מכ"מ כיון שבחורים מדליקים, יבואו לחשוד את הנשואים, דאין הכל יודעים בהם שהם נשואים, וכמש"כ בשו"ת מהרי"ל סי' קמ"ה, ועיין משנ"ב סק"ז, ועכ"פ אין לברך כמבואר (משנ"ב שם סק"ח, וגם ברכת שעשה נסים אין לברך על נרות אלו, דשמא אין אלו נרות חנוכה, ועיין בפרי חדש סי' תרע"ז. וצ"ע בשו"ח מהרש"ל סימן פ"ה ומשנ"ב בסוס"ק ז').